

RS § 522

Uppdrag. Förslag på åtgärder för att minska barnfattigdomen på Gotland

Ärendenummer: RS 2024/2217

Paragraf föregående instans: AU § 308

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Rapporten antas.
- Regionstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett systematiskt arbetssätt för barnkonsekvensanalyser i alla beslutsunderlag som rör barn och unga i Region Gotland.
- Samtliga nämnder får i uppdrag att under 2026 identifiera vilka utvecklingsbehov som krävs i syfte att minska konsekvenserna av barnfattigdom, inom verksamhetens ansvarsområden.
- Regionstyrelsen får i uppdrag att under våren 2026 genomföra kunskapshöjande insatser kring barnfattigdomens orsaker och konsekvenser, för beslutsfattare och medarbetare från samtliga nämnder och förvaltningar.

Sammanfattning

Vänsterpartiet motionerade 2022-12-12 om: ”Att uppdra åt barn och utbildningsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt socialnämnden att kartlägga situationen och utreda hur de inom respektive nämnd samt gemensamt kan stärka och utveckla sitt arbete för att utjämna skillnader i barns ekonomiska uppväxtvillkor.” Motionen gick på underremiss till socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Socialförvaltningen och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen lämnade redovisning kring hur verksamheterna arbetar för att mildra konsekvenserna av barnfattigdom på Gotland och möta barnens behov av välfärd oaktat ekonomiska förutsättningar.

Regionfullmäktige behandlade ärendet i september 2024 (RF 2024-09-30, § 141) och formulerade följande uppdrag till regionstyrelsen: *”Motionen bifalls på så sätt att regionstyrelsen får i uppdrag att gemensamt med underlag från regionstyrelsen, socialnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden, barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden kartlägga situationen för barn på Gotland och utifrån det ta fram förslag på åtgärder för att minska barnfattigdomen på Gotland.”*

En kartläggning har gjorts utifrån kontakt med olika verksamheter inom Region Gotland samt inom det gotländska civilsamhället i syfte att åskådliggöra några av de samhällseliga utmaningar som påverkar barnfamiljers ekonomiska utsatthet. Utifrån den inhämtade information belyses problematiken och därtill ges förslag på åtgärder.

En remissversion av rapporten *"Barnfattigdom på Gotland"* med kartläggning och förslag till åtgärder har hanterats på socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden. Samtliga nämnder har ställt sig bakom beskrivningen och åtgärdsförslagen i rapporten. Efter remissrundan har ett antal förtydliganden gjorts och nyinkommen statistik har arbetats in.

Bedömning

Arbetet med att motverka barnfattigdom handlar om att bryta negativa mönster som ibland spänner över flera generationer, vilket kräver ett långsiktigt och strukturerat arbete. Då krävs åtgärder som både minskar fattigdomen och åtgärder som minskar fattigdomens effekter. För att minska effekterna av ekonomisk utsatthet och barnfattigdom är det inte alltid mest gynnsamt att identifiera enkla och konkreta åtgärdsförslag, då konsekvenserna ofta har sitt ursprung i flera grundorsaker. Region Gotland har i sitt grunduppdrag redan i dagsläget arbetssätt och metoder för att minska effekterna av barnfattigdom. Utredarna har fastslagit tre förslag på åtgärder:

- Öka föräldrars möjlighet till egenförsörjning.
- Barnkonsekvensanalyser inför beslut.
- Kunskapshöjande åtgärder.

Att i denna kartläggning ange mer specifika åtgärder och arbetssätt bedöms som problematiskt, då den heltäckande bilden av förvaltningarnas grunduppdrag i kombination med behovsinventering hos målgrupperna inte går att överblicka i sin helhet.

Gällande åtgärdsförslaget *"Öka föräldrars möjlighet till egenförsörjning"* pågår strategiskt utvecklingsarbete som är inne i en egen beslutsprocess med konkreta förslag som går i linje med det som anförs i denna utredning ("En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla" RS § 309 den 18 juni 2025, ärendet återkommer för beslut till budgetberedningen 2026).

I enlighet med rapporten behöver samtliga nämnder införa krav på barnkonsekvensanalyser i alla beslutsunderlag som rör barn och unga, varför detta föreslås.

Utredarna bedömer även att respektive nämnd och förvaltning bör erbjudas kunskapshöjande insatser kring barnfattigdomens konsekvenser. Detta i syfte att stärka ett gemensamt och kunskapsbaserat arbetssätt för att motverka barnfattigdom. Med detta som grund behöver respektive verksamhet identifiera vilka utvecklingsbehov som föreligger inom den egna förvaltningen.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter blev svensk lag 2020, Lag (2018:1197), i vilken Artikel 3 anger att: I alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

2. Ekonomiskt perspektiv

Central för hela kartläggningen och dess åtgärdsförslag.

3. Barnperspektiv

Central för hela kartläggningen och dess åtgärdsförslag.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ensamstående föräldrar har större ekonomiska svårigheter än sammanboende. Enligt statistiska centralbyrån är tre fjärdedelar av ensamstående föräldrar kvinnor och en fjärdedel män.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

I kartläggningen framkommer identifierade skillnader för föräldrars möjlighet till egenförsörjning avseende barnfamiljer boende i stad eller på landsbygderna.

6. Klimat och miljöperspektiv

Har ej beaktats.

Ärendets behandling under mötet

Saga Carlgren (V) yrkar på följande uppdrag:

”Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att ta fram förslag till insatser som kan genomföras under 2026 utifrån rapportens förslag, exempelvis med fokus på barn villkor under skollov samt förbereda genomförande.

Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att ta fram förslag på insatser som kan genomföras årligen och stadigvarande över tid. Samt att dessa ska prioriteras i förvaltningens budgetarbete inför budgetberedningen våren 2026.”

Maya Arfvidson (MP) tillstyrker Saga Carlgrens (V) yrkanden.

Ordförande yrkar avslag till Saga Carlgrens (V) yrkanden.

Ordförande yrkar att *regionstyrelseförvaltningen* läggs till under respektive aktivitet i tidplanen som finns bifogad till underlaget.

Ordförande yrkar att beslutspunkt nummer fyra tidsätts till att genomföras under våren 2026.

Ordförande ställer proposition på Saga Carlgrens (V) yrkanden och finner att de avslås.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och egna ändringsyrkanden och finner att de bifalls.

Beslutsunderlag

Rapport – barnfattigdom på Gotland daterad 31 oktober 2025

Barn- och utbildningsnämnden 2025-10-22, § 113

Hälso- och sjukvårdsnämnden 2025-10-22, § 93

Socialnämnden 2025-10-22, § 197

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-11-11

Skickas till

Till samtliga nämnder